

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

19-088172ADM-KISA/27

Dato

07.06.2019

Høring – forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv (tolkeloven)

Det vises til høringsbrev av 1. mars 2019, med frist 7. juni 2019.

1. Spørsmålet om felles regulering av tolking i domstolene og tolking i forvaltningen

Det kan stilles spørsmål ved om tolking i domstolene og tolking i forvaltningen bør undergis felles regulering. Lovforslaget definerer «offentlig organ» slik at domstolene er omfattet. Prinsippet om domstolenes uavhengighet taler for at bestemmelser om saksbehandlingen i domstolene lovfestes for seg, og ikke sammen med bestemmelser om saksbehandlingen i forvaltningen. Det er også til dels andre prinsipper som gjelder for saksbehandlingen i domstolene sammenlignet med saksbehandlingen i forvaltningen. Lovgivningspraksis til nå er derfor at saksbehandlingen reguleres i ulike lover – domstollov, tvistelov og straffeprosesslov på den ene siden, og forvaltningslov og offentlighetslov på den andre siden. Det er kun ved bestemmelser som ikke knytter seg direkte til saksbehandlingen, slik som arkivloven, at det er felles regulering. Bestemmelser om tolking i domstolene hører etter vår oppfatning naturlig hjemme i prosesslovene framfor en felles tolkelov, eventuelt slik at det foretas henvisninger fra prosesslovene til enkelte bestemmelser i tolkeloven, slik som kompetansekrav og lignende mer formelle forhold. Vi vil i denne forbindelse også peke på at tolking i domstolene allerede er regulert langt mer utfyllende enn tolking i forvaltningen. Det er derfor ikke like omfattende behov for ny lovregulering på dette området, samtidig som et tosporet system med regler for tolking både i prosesslovene og i en generell tolkelov kan skape lovtolkingsproblemer, noe vi kommer nærmere tilbake til nedenfor. Utkastet gjennomfører ikke en ren linje her, da det når det gjelder vandelskrav er foreslått endringer i domstolloven § 135 framfor regulering i tolkeloven, samtidig som det når det gjelder habilitet er foreslått særregler for domstolene i tolkeloven.

2. Plikten til å bruke tolk

Plikten til å bruke tolk i domstolene følger i dag av domstolloven § 135. I tillegg reguleres spørsmålet av EMK art. 6 nr. 3 bokstav e for så vidt gjelder straffesaker, samt generelt av prinsippet i EMK art. 6 om «fair trial», jf. også Grunnloven § 95 første ledd. I lovforslaget § 6 er det først vist til det selvsagte, at det skal brukes tolk dersom dette følger av lov. Dernest er det en – forholdsvis vag – bestemmelse om når det skal brukes tolk i ikke lovregulerte tilfeller. Bestemmelsen kan få betydning utenfor rettsmøter, da domstolloven § 135 er begrenset til dette. Vi viser her til begrunnelsen ovenfor for at det er hensiktsmessig å ta inn saksbehandlingsregler for domstolene i prosesslovene. Det er som nevnt andre prinsipper som gjelder for saksbehandlingen i domstolene sammenlignet med saksbehandlingen i forvaltningen, og det er ikke gitt at terskelen vil være den samme.

3. Fjerntolking

Det er foreslått en generell «kan»-bestemmelse om fjerntolking i lovutkastet § 8. Adgangen til fjerntolking i domstolene er imidlertid regulert gjennom hhv. tvistelovforskriften og forskrift om fjernmøter og fjernavhør i straffesaker. Det er her satt særlige vilkår for fjerntolking, jf. hhv. tvistelovforskriften § 11 annet ledd og forskrift om fjernmøter og fjernavhør i straffesaker § 2 annet ledd. Det er også gitt egne regler om hvordan fjerntolkingen skal gjennomføres, samt om saksbehandlingen, jf. tvistelovforskriften § 11 tredje ledd. Sett i sammenheng med lovutkastet § 3 gir § 8 neppe selvstendig hjemmel for fjerntolking ut over særreguleringen for domstolene, men lovgivningsteknikken kan skape misforståelser, noe som igjen illustrerer poenget med å la prosesslovene regulere saksbehandlingsreglene.

4. Taushetsplikt og habilitet

Det er etter vår oppfatning unaturlig at bestemmelsene i forvaltningsloven om taushetsplikt og habilitet skal gjelder for oppgaver for retten, jf. lovutkastet §§ 14 og 15. Når det gjelder taushetsplikt, er det særlig spørsmål om i hvilken grad bestemmelsene i forvaltningsloven passer for tolking i domstolene.

Når det gjelder habilitet framstår lovutkastet også som uklart når det gjelder hvilke regler som skal gjelde for domstolene. Det er foreslått en generell bestemmelse i lovutkastet § 15 første ledd om at forvaltningslovens habilitetsregler gjelder for tolker, deretter en særlig bestemmelse i lovutkastet § 15 tredje ledd om at domstolloven §§ 106-108 gjelder «så langt de passer» for tolker i retten, samtidig som det ikke er foreslått noen endringer i dagens regulering i prosesslovene, jf. domstolloven § 138 første ledd første punktum, jf. tvisteloven § 25-3 tredje ledd og straffeprosessloven § 142 første ledd. Sistnevnte bestemmelser har andre formuleringer enn at domstolloven §§ 106-108 gjelder «så langt de passer», og det blir derfor spørsmål om hvilke særbestemmelser for domstolene som skal ha forrang. Det er også noe

uklart om lovutkastet § 15 første ledd kommer i tillegg til de særlige bestemmelsene for domstolene, eller om tolking i domstolene fullt ut reguleres av særbestemmelsene.

5. Vandelskrav

Vi stiller oss ikke imot at det innføres vandelskrav for tolker, men stiller spørsmål ved om forslaget vil være for strengt. Det er forskjell på å være meddommer og å være tolk, og kravene kan etter vår oppfatning senkes noe for tolker sammenlignet med meddommere. En mulighet er enten at betingede dommer, bøter og påtaleunntatelser mv. ikke er tilstrekkelig til å bli utelukket som tolk, jf. domstoloven § 72 nr. 4-6, eller at perioden på 10 år reduseres til f.eks. 3 år for denne type reaksjoner. For øvrig bør selve lovteksten endres fra at «tolkens uegnethet ... tilsier utelukkelse», til at «tolkens egnethet ... tilsier utelukkelse». Dersom man er uegnet vil dette i seg selv tilsi utelukkelse – det avgjørende er vurderingen av egnetheten.

6. Gebyr for manglende fremmøte

Det bør gå fram om lovutkastet § 23 om manglende fremmøte skal komme i stedet for eller i tillegg til adgangen til rettergangsbot for manglende fremmøte når det gjelder manglende fremmøte i domstolene.

7. Oversettelse av dokumenter

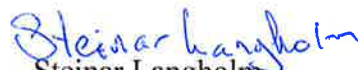
Forslaget til lov gjelder ikke for oversettelse av skriftlige dokumenter, «da dette ikke er tolking», jf. høringsnotatet s. 40. Oversettelse/tolking av skriftlige dokumenter er imidlertid en praktisk problemstilling i domstolene. Det er dessuten en glidende overgang mellom muntlig og skriftlig oversettelse, der skriftlige dokumenter oversettes muntlig, f.eks. ved forkynning av dom eller muntlig oversettelse av prosesskrifter, og som gjerne skjer samtidig med tolking av muntlig kommunikasjon. Det kan her vises til Bøhn, Domstoloven, s. 599, der det heter at domstoloven §§ 135 og 136, om hhv. tolking i forhandlingene og oversettelse av dokumenter, til en viss grad overlapper hverandre, og at muntlig oversettelse av skriftlige dokumenter er et alternativ. Tolkelovens formål – rettssikkerhet og forsvarlighet, jf. lovutkastet § 1, kommer inn på samme måte når det gjelder skriftlige dokumenter. Det er derfor vanskelig å forstå at disse spørsmålene utelates når det først foreslås en generell tolkelov. Sondringen mot oversettelse av skriftlige dokumenter synes for øvrig ikke å gå fram på en tydelig måte av lovutkastet. Det framstår også som uklart om muntlig oversettelse av skriftlige dokumenter skal være omfattet av loven eller ikke.

8. Kostnader til tolking

Lovutkastet synes å basere seg på at tolking etter tolkeloven skal skje kostnadsfritt. Kostnadene ved tolking for domstolene er særlig regulert i tvistelovforskriften kap. 4, uten at det synes som at disse bestemmelsene har vært særlig vurdert i forbindelse med lovutkastet.

Det antas at disse fortsatt vil være styrende for kostnadene ved tolking i domstolene, jf. lovutkastet § 3.

Med vennlig hilsen

Steinar Langholm

Sorenskriver

Thom Arne Hellerslia
Tingrettsdommer